

Włodzimierz Stochel

Białoruthenica na łamach "Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria"

Acta Polono-Ruthenica 5, 171-180

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Włodzimierz Stochel
Instytut Słowiańszczyzny Wschodniej
UWM w Olsztynie

Białoruthenica na łamach „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria”

Jeden z ważkich elementów składowych, trwającego od wielu dziesięcioleci dialogu polsko-wschodniosłowiańskiego, stanowią polsko-białoruskie związki, filiacje, kontakty i oddziaływania literackie, przyciągające uwagę znacznej liczby badaczy. Pierwsze jednak ćwierćwiecze powojenne nie przyniosło na gruncie polskim obszerniejszych prac naukowych w tym zakresie, prof. Marian Jakóbiec zaś, dokonując podsumowania stanu badań za ten okres, m.in. podkreślał, iż zagadnieniami „literatury białoruskiej interesuje się tylko jeden specjalista zatrudniony w Uniwersytecie Warszawskim”.¹ Polska białorutenistyka historycznoliteracka ożywiła się dopiero na początku lat siedemdziesiątych, gdy na łamach periodyków naukowych, takich jak „Przegląd Humanistyczny”, „Slavia Orientalis”, a przede wszystkim powołanej do życia w Instytucie Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk z inicjatywy prof. Bazylego Białokozowicza specjalistycznej serii wydawniczej „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria” – zaczęły się systematycznie pojawiać studia, rozprawy, szkice i przyczynki z zakresu polsko-wschodniosłowiańskich oraz polsko-białoruskich powinowactw, kontaktów i oddziaływań literackich.

Zapoczątkowany w latach siedemdziesiątych proces intensyfikacji historyczno-porównawczych badań białorusoznawczych, a zwłaszcza edycji „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria”, został poprzedzony długofalową pracą przygotowawczą. W październiku 1969 roku w Instytucie Rusycystyki Uniwersytetu Warszawskiego, pod kierownictwem doc. Bazylego Białokozowicza, zainaugurował swoją działalność

---

¹ M. Jakóbiec, *Ćwierć wieku slawistyki historyczno-literackiej w Polsce Ludowej*, „Pamiętnik Słowiański”, 22, 1972, s. 320.

Zespół Naukowy Wschodniosłowiańskich Stosunków Literackich. W omówieniu działalności tego Zespołu Wiktor Skrunda konstatował, iż „Istotną cechą badań prowadzonych w ramach działalności Zespołu jest ich charakter kompleksowy, pozwalający w efekcie na wszechstronne uwzględnienie czynnika pozaliterackiego, który tak bardzo zaważył przecież na dziejach stosunków polsko-wschodniosłowiańskich, a w większym jeszcze bodaj stopniu – na kształtowaniu się opinii (nie tylko potocznych, niestety) o historycznym przebiegu i historycznym znaczeniu tych stosunków, o ich miejscu w ogólnym obrazie rozwoju poszczególnych kultur narodowych”.²

Wyżej wymieniony Zespół nawiązał z biegiem czasu bliską współpracę z placówką o pokrewnym profilu badawczym, a mianowicie Pracownią Literatur Wschodniosłowiańskich Zakładu Słowianoznawstwa PAN. Żywa działalność Zespołu Naukowego Wschodniosłowiańskich Stosunków Literackich została przeniesiona w 1973 roku na teren Pracowni Literatur Wschodniosłowiańskich w związku z przejściem B. Białokozowicza z Uniwersytetu Warszawskiego do pracy w Polskiej Akademii Nauk. Wiązało się z tym poszerzenie zakresu planów badawczych i systematyczne pogłębianie badań Pracowni nad literaturą rosyjską, ukraińską i białoruską oraz polsko-wschodniosłowiańskimi stosunkami literackimi.³

Na terenie Pracowni zorganizowano regularnie odbywające się co kwartał, prowadzone przez prof. Białokozowicza, posiedzenia naukowe, które z upływem czasu przekształciły się w seminaria o zasięgu ogólnopolskim, a aktywnymi ich uczestnikami stali się slawiści, rusycyści, poloniści, historycy, reprezentujący różne ośrodki naukowo-badawcze i naukowo-dydaktyczne m.in. z Warszawy, Lublina, Łodzi, Białegostoku, Bydgoszczy, Rzeszowa, Olsztyna, Torunia, Zielonej Góry.⁴ Byli wśród nich profesorowie, docenci, wykładowcy, adiunkci i asystenci szkół

---

² W. Skrunda, *O działalności Zespołu Naukowego Wschodniosłowiańskich Stosunków Literackich*, „Przegląd Humanistyczny”, 1973, nr 4, s. 176-178.

³ Zob. E. Wiśniewska, W. Stochel, *Z badań nad literaturami wschodniosłowiańskimi w Instytucie Słowianoznawstwa PAN*, „Przegląd Rusycystyczny”, 1978, z. 4, s. 13.

⁴ Zob. M. Zielińska, *Z działalności Pracowni Literatur Wschodniosłowiańskich Zakładu Słowianoznawstwa PAN (1973–1974)*, „Przegląd Humanistyczny”, 1974, nr 11, s. 174-178.

wyższych, nauczyciele szkół średnich, dziennikarze, redaktorzy, a także nierzadko uczeni zagraniczni. Należy tu dodać, iż wielu uczestników seminariów obroniło prace doktorskie, część z nich się habilitowała, kilkoro zaś później uzyskało tytuły profesorskie.

Uaktywnienie rozwoju historycznoliterackich badań porównawczych znalazło pełną realizację w inaugurującej swą działalność serii wydawniczej, firmowanej od jej pierwszego do czwartego tomu przez Komitet Słowianoznawstwa PAN, a następnie przez Instytut Słowianoznawstwa PAN. Redagowanie tego nowego periodyku sławistyczno-rusycystycznego powierzono Pracowni Literatur Wschodniosłowiańskich, redaktorem został Bazyli Białokozowicz, sekretarzem zaś Ludwika Jazukiewicz-Osełkowska. Redakcja zwracała uwagę zarówno na „konieczność wydatnego poszerzenia badań komparatystycznych nad dziejami i rozwojem literatury polskiej na tle określonego zgrupowania kulturalnego oraz nad miejscem kultury polskiej w literaturze powszechnej”, jak również na niezmiernie istotne w tym kontekście znaczenie polsko-słowiańskich, zwłaszcza zaś polsko-wschodniosłowiańskich stosunków literackich.⁵

Tom pierwszy „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria”, wydany przez Ossolineum w 1974 roku, otwierał obszerny artykuł programowy pióra Bazylego Białokozowicza – *Polsko-wschodniosłowiańskie stosunki literackie jako problem badawczy* (s. 7-49). Autor owego głośnego studium, wyróżniającego się nowatorskim ujęciem ważkich aspektów metodologicznych badań porównawczych w zakresie polsko-rosyjsko-białoruskich powiązań literackich, postulował konieczność nowoczesnego, kompleksowego, wieloaspektowego badania polsko-wschodniosłowiańskich związków literackich w łącznym systematycznym i syntetycznym ujęciu. Zwracał uwagę na fakt istnienia w polskich badaniach porównawczych znacznych luk, m.in. w odniesieniu do polsko-białoruskich stosunków literackich. Akcentował niezbędną wyczerpującego opracowania wzajemnej recepcji literatur, dokumentacji poloników białoruskich i białoruteników polskich, konstatując m.in., iż „wiele nowego da się wciąż jeszcze powiedzieć o motywach, wątkach i elementach rosyjskich, ukraińskich i białoruskich w literaturze polskiej, o transformacjach obrazów i motywów folkloru wschodniosłowiańskiego w po-

---

⁵ *Od redakcji*, „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria I”, Wrocław 1974, s. 5. Dalej odwołania do poszczególnych tomów tej serii podano w nawiasach w tekście.

ezji polskiej, o funkcji stylistycznej rusycyzmów, ukrainizmów, białorutenizmów w literaturze polskiej, a polonizmów w literaturach wschodniosłowiańskich” (s. 16-17). Uwypuklił również potrzebę „położenia nacisku na badanie w rozwiniętym kontekście społeczno-historycznym wszystkich związków i powiązań literackich” (s. 47), a także zaakcentował ważki fakt „łączonego potraktowania związków genetyczno-kontaktowych (przekłady, naśladownictwo, czytelnictwo, wpływ, zapożyczenie, filiacja, adaptacja) oraz historyczno-typologicznych zależności, czyli inaczej zjawisk konwergencji i homologii, uwarunkowanych społecznie, literacko i psychologicznie” (s. 47), rzutujących na kompleksowe, wielostronne naświetlenie polsko-wschodniosłowiańskich, a w tym także polsko-białoruskich związków literackich.

Zawarte w omawianym studium postulaty badawcze znalazły szerokie urzeczywistnienie zarówno w trzynastu okazałych tomach „Studia Polono-Slavica”, jak również w wielu innych publikacjach naukowych. Literaturoznawcze prace białorusoznawcze na łamach powyższej serii wydawniczej koncentrowały się, generalnie rzecz biorąc, wokół powiązań literackich dwu- i wielostronnych polsko-białoruskich i polsko-wschodniosłowiańskich, wzajemnej recepcji oraz rozległych związków folklorystycznych. Krąg ten wzbogaciły publikacje o charakterze przeglądowym i bibliograficzno-dokumentacyjnym.

Blok tematyczny obrazujący folklorystyczne filiacje polsko-białoruskie otwierał artykuł Włodzimierza Monacha *Folklor białoruski w liryce Władysława Syrokomli* (s. 155-173), w którym autor podjął kwestię oddziaływania folkloru i języka białoruskiego na puściznę literacką polskiego poety. Poddając analizie twórczość Syrokomli oraz akcentując fakt znajomości przez „lirnika wioskowego” języka białoruskiego, w którym również tworzył, Monach szczegółowo dowiódł, że spożytkowanie białoruskiego folkloru, motywów i wątków ludowych znalazło swój wyraz głównie w liryce poety. Problem inspirującej roli folkloru białoruskiego, tym razem w twórczości Adama Mickiewicza, podjął tenże badacz w kolejnej rozprawie, zatytułowanej – *Jeszcze raz w kwestii: Mickiewicz a folklor białoruski* (T. 7, 1981, s. 35-58), w której udokumentował doniosłą rolę owego folkloru w biografii twórczej poety tak w okresie wileńsko-kowieńskim powstawania *Ballad i romansów, Dziadów*, jak też w emigracyjnym. Na podstawie dotychczasowych badań oraz własnych ustaleń Monach bacznie prześledził proces funkcjonowania

pierwiastków białoruskich w puściźnie autora *Pana Tadeusza* zasadnie konkludując, że właśnie folklor białoruski stanowił jeden z istotnych czynników sprawczych pisarstwa Mickiewicza.

Interesujący problem dwustronnego oddziaływania folkloru i literatury, wzajemnego przenikania motywów i wątków ludowych w obrębie sąsiadujących ze sobą literatur litewskiej, polskiej, rosyjskiej, białoruskiej i ukraińskiej stał się przedmiotem rozważań Włodzimierza Wilczyńskiego zawartych w szkicu *Daina „Kruk” w literaturze polskiej i literaturach wschodniosłowiańskich* (T. 2, 1975, s. 7-26). Litewska pieśń ludowa (daina) *Varnas* została przyswojona przez Syrokomlę w balladzie *Kruk* i za pośrednictwem tegoż utworu polskiego poety przeniknęła m.in. na Białoruś, gdzie, przetłumaczona na język białoruski przez Jankę Kupałę, pod tytułem *Hruhan* zafunkcjonowała na gruncie białoruskim. Zestawiając fragment utworu Syrokomli z jego przekładem Kupały, Wilczyński doszedł do interesującej konkluzji, iż *Hruhan*, jako transformacja wiersza Syrokomli na białoruski, pod względem artystycznym nie ustępuje oryginałowi, a ponadto charakteryzuje się znamionami wpływu białoruskiej twórczości ludowej.

Proces wzajemnego przenikania motywów folklorystycznych wśród Słowian znalazł także naświetlenie w szkicu Franciszka Sielickiego – *Ballada białoruska o córce-kukulce jako obrzędowa pieśń zapustna*, w którym badacz wnikliwie scharakteryzował obyczaje i obrzędy zapustne na terenie byłego powiatu wilejskiego. Szkic ten zapoczątkował bogaty pod względem faktograficznym i dokumentalnym cykl artykułów tegoż autora o tematyce etnograficzno-folklorystycznej oraz historycznoliterackiej. Złożyło się nań zaprezentowanych na łamach „Studia Polono-Slavica” łącznie osiem wartościowych publikacji, zawierających unikalny materiał źródłowy, zaczerpnięty w dużej mierze ze zbiorów prywatnych badacza. Obejmowały one kolejno Białoruskie ballady i pieśni obyczajowo-rodzinne śpiewane na zapustnej huśtawce (T. 7, 1981, s. 75-92), *Doroczne pieśni obrzędowo-religijne śpiewane w okresie międzywojennym w b. powiecie wilejskim* (T. 7, s. 93-112), jak również penetrowane z tego terenu *Białoruskie ludowe pieśni miłosne* (T. 7, s. 113-140), *Zagadki białoruskie i polskie z byłego powiatu wilejskiego* (T. 8, 1984, s. 187-206), *Baśnie na Wilejszczyźnie w okresie międzywojennym* (T. 9, 1985, s. 187-206), *Wierzenia, obyczaje i poglądy życiowe ludu Wilejszczyzny w jego przysłowiach i powiedzeniach okresu międzywojennego*

(T. 13, 1992, s. 87-129) oraz *Jedzenie i odzież w przysłowiaach i powiedzeniach białoruskich z terenu b. powiatu wilejskiego* (T. 13, s. 131-140).

Problem wzajemnych polsko-białoruskich oddziaływań folklorystycznych, jak również roli nauki polskiej w dziedzinie badań i upowszechnianie białorusistyki stał się przedmiotem dociekań Marii Czurak w jej studium *Pieśni polskie w zbiorze „Lud białoruski” Michała Federowskiego* (T. 7, 1981, s. 59-74). Kontynuację tego kierunku zainteresowań badawczych stanowiła kolejna jej publikacja o charakterze porównawczym, zatytułowana *„Lud białoruski” Michała Federowskiego a polska bajka ludowa* (T. 9, 1985, s. 137-143).

Prezentowany blok tematyczny dopełniały prace materiałowo odnoszące się do pogranicza polsko-białoruskiego. Składała się nań publikacja Mikołaja Hajduka *Białoruskie wiosenne pieśni obrzędowe na Białostocczyźnie* (T. 7, 1981, s. 279-310), zawierająca m.in. trzydzieści tekstów pieśni, przytoczonych in extenso wraz z ich zapisem nutowym, a także kolejna jego praca na ten temat, a mianowicie *Białoruskie obrzędowe pieśni narodzinowe na Białostocczyźnie* (T. 9, 1985, s. 163-187).

Wycinek repertuaru pieśniowego południowej Białostocczyzny, z terenów między Bugiem a Narwią prezentowała publikacja Marii Czurak i Mikołaja Wróblewskiego *Pieśni ludowe z południowej części Białostocczyzny* (T. 7, 1981, s. 311-332), w której zamieścili 22 niepublikowane dotąd teksty pieśni o różnorodnej tematyce. Terenu pogranicza dotyczył również artykuł pióra Michała Szachowicza, analizujący *Zagadki ludowe w warunkach polsko-białoruskiego pogranicza kulturowego* (T. 13, 1992, s. 141-162), aż 51 zagadek w polskiej i białoruskiej wersji językowej badacz zaprezentował w aneksie do swoich zasadniczych rozważań.

Grupę publikacji na łamach omawianego periodyku, poświęconych dwu- i wielostronnej recepcji polsko-białoruskiej otwierał artykuł Włodzimierza Stochela *Literatura polska, rosyjska i ukraińska na łamach „Naszej Niwy”* (T. 1, 1974, s. 273-294). Autor szczegółowo prześledził recepcję trzech literatur największych narodów słowiańskich na gruncie piśmiennictwa białoruskiego, reprezentowanego przez najaktywniejszy organ społeczno-literacki lat 1906–1915, jakim był tygodnik „Nasza Niwa”. Paralelny kierunek badawczy prezentował artykuł Włodzimierza Wilczyńskiego *„Pocztylion” Władysława Syrokomli w przekładach*

wschodniosłowiańskich (T. 1, s. 175-189), w którym udowodniono popularność poezji lirnika wioskowego we wschodniej Słowiańszczyźnie na przykładzie jednego z najczęściej tłumaczonych utworów na język rosyjski, ukraiński i białoruski, a mianowicie gawędy Pocztylion. Autor szczegółowo omówił m.in. wersję białoruską utworu w tłumaczeniu Janki Łuczyny-Niesłuchowskiego pt. Jamszczyk.

W kontekście dwustronnych powiązań i kontaktów polsko-białoruskich mało zbadanemu tematowi – *O przekładach „Pana Tadeusza” na język białoruski* (T. 2, 1975, s. 181-198) – został poświęcony szkic autorstwa Zofii Skibińskiej-Charyło, w którym poddała ona analizie porównawczej i ocenie białoruskie próby translacji zarówno fragmentów poematu, jaki jego całości. Problematyka stosunków dwustronnych oraz recepcja literatury białoruskiej w Polsce w okresie powojennym była kontynuowana w przyczynku Sokrata Janowicza *Kilka uwag o literaturze białoruskiej i jej recepcji w Polsce Ludowej*. Próbę wielostronnego ogarnięcia białorusko-polskich, białorusko-rosyjskich i białorusko-ukraińskich wpływów, zależności i kontaktów literackich stanowiło studium Włodzimierza Stochela *Adam Mickiewicz, Aleksander Puszkina i Taras Szewczenko w literaturze białoruskiej lat 1863–1917* (T. 3, 1976, s. 7-52). Przedstawiono w nim różnorodne formy powiązań piśmiennictwa białoruskiego w wymienionym okresie z literaturami sąsiadujących ze sobą literatur słowiańskich, a przede wszystkim z puścizną najwybitniejszych mistrzów słowa, ukazując, jaką rolę odegrała ich twórczość w procesie kształtowania się nowoczesnej literatury białoruskiej.

Rozległe i bogate powiązania Władysława Syrokomli z literaturami wschodniosłowiańskimi znalazły syntetyczne naświetlenie w kolejnym studium pióra Wilczyńskiego *Władysław Syrokomla a literatury wschodniosłowiańskie* (T. 3, 1976, s. 53-107). Badacz, stawiając sobie za cel zebranie i uporządkowanie dotychczasowej wiedzy o związkach Syrokomli z literaturami wschodniosłowiańskimi i ukazanie miejsca oraz roli folkloru i piśmiennictwa wschodniej Słowiańszczyzny w literackim życiorysie poety, poddał m.in. wnikliwej analizie wielostronne powiązania z Białorusią, z życiem i kulturą ludową narodu białoruskiego.

W kolejnej publikacji tegoż badacza – *Twórczość Jana Niesłuchowskiego-Łuczyny (Z pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego)* (T. 6, 1980, s. 145-161) – znajdujemy charakterystykę biografii twórczej poety trójjęzycznego, tworzącego w językach polskim, białoruskim i rosyjskim.

W aspekcie literackich powinowactw polsko-białoruskich wiele interesującego materiału wniosło studium Marii Chajęckiej i Ludwiki Jazukiewicz-Osełkowskiej *Literatura i kultura Słowian Wschodnich na stronicach „Kameny” za czasów redaktorstwa Kazimierza Andrzeja Jaworskiego (1933–1962)* (T. 7, 1984, s. 101-131), w którym obok licznych rossików i ukrainików znalazły się ciekawe białoruskie literackie. Na podstawie analizy roczników „Kameny” autorki przytoczyły m.in. interesujące dane statystyczne, z których wynika, iż do roku 1962 na łamach tego czasopisma opublikowano z literatury białoruskiej szesnaście utworów ośmiu pisarzy w przekładzie dwóch tłumaczy. Dodatkowe kontakty redaktora „Kameny” z wybitnym poetą białoruskim Maksimem Tankiem zostały zilustrowane w przyczynku Włodzimierza Stochela, zawierającym publikowany po raz pierwszy materiał archiwalny *Maksim Tank i Kazimierz Andrzej Jaworski w korespondencji* (T. 9, 1985, s. 131-136). Wielki wkład Jaworskiego w dzieło popularyzacji literatury białoruskiej w Polsce został poddany analizie w obszernym studium Wacława Szerszunowicza *Kazimierz Andrzej Jaworski jako tłumacz i popularyzator poezji białoruskiej* (T. 9, 1985, s. 83-130). Cennym uzupełnieniem tej publikacji była dołączona doń addenda, prezentująca pełną bibliografię przekładów Jaworskiego poezji białoruskiej z lat 1935–1973, licząca 145 pozycji, odzwierciedlających dokonania poetyckie dwudziestu dwóch poetów.

W prezentowanym bloku tematycznym wyróżniło się także wnikliwe studium Telesfora Poźniaka *Polacy w białoruskim odrodzeniu kulturalno-literackim* (T. 13, 1992, s. 7-39), wszechstronnie naświetlające niezwykle istotny problem wpływów polskich na kształtowanie się na Białorusi narodowego ruchu odrodzeniowego. Znaczne poszerzenie wiedzy o Mikołaju Janczuku – uczonym białoruskim, ukraińskim i rosyjskim, o jego zainteresowaniach badawczych, pracach naukowych, ich problematyce i walorach poznawczych, a także zainteresowaniach kulturą rosyjską, ukraińską, białoruską i polską – przyniósł artykuł pióra B. Białozowicza *Mikołaj Janczuk jako badacz pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego* (T. 13, 1992, s. 67-85). Nowe naświetlenie mało penetrowanego naukowo materiału dotyczącego rozwoju edytorstwa na Białorusi na początku XX wieku oraz białoruskiego dorobku wydawniczego w tym okresie, a także upowszechniania oświaty, kultury i literatury, znalazło wyraz w dwóch rozprawach Jerzego Turonka, zatytu-

łowanych kolejno: *Z dziejów białoruskiego ruchu wydawniczego w latach 1902–1905* (T. 9, 1985, s. 65-81) oraz *Działalność wydawnictwa „Zahlanie sonca i u nasza akonca” w Petersburgu (1906–1914)* (T. 13, 1992, s. 41-66).

Wśród prac o charakterze przeglądowym publikowanych w omawianej serii, odnoszących się do literatury białoruskiej, należy wymienić artykuł Włodzimierza Stochela *Literackie powiązania polsko-białoruskie w świetle badań naukowych (Wczoraj i dziś)* (T. 10, 1987, s. 289-311), syntetyzujący rozwój badań nad związkami polsko-białoruskimi w literaturoznawstwie polskim w ciągu ostatniego siedemdziesięciolecia.

Na łamach „Studia Polono-Slavica-Orientalia” prezentowano również rozprawy uczonych białoruskich. Należy tu wymienić artykuł Adama Małdzisa *Tradycje polskiego Oświecenia w literaturze białoruskiej XIX w.* (tłum. W. Stochel, T. 9, 1985, s. 7-17), studium Uładzimira Marchela *Białoruska spuścizna literacka Władysława Syrokomli* (tłum. W. Stochel, T. 9, 1985, s. 19-38), a także pióra Swietłany Musiejenko *Przyczynek do zagadnienia polsko-białoruskich i białorusko-polskich kontaktów literackich* (tłum. J. Traczuk, T. 13, 1992, s. 165-183).

Grupę prac o charakterze dokumentacyjno-bibliograficznym reprezentowały bibliografie tematyczno-problemowe: *Rossica, ukrainica, białoruthenica na łamach „Wiadomości Literackich”*, zestawiona przez E. Bazela, H. Stochela i E. Wiśniewską (T. 3, 1976, s. 131-161) oraz *Rossica, ukrainica i białoruthenica na łamach „Kameny” (1933–1962)* autorstwa M. Chajęckiej i L. Jazukiewicz-Osełkowskiej (T. 8, 1984, s. 133-185). Spośród prac tego typu wyróżniło się rozległe objętościowo studium dokumentacyjne Jerzego Traczuka *Prasa białoruska w II Rzeczypospolitej (1918–1939)*, w którym autor podjął niezwykle ambitną i udaną pionierską próbę zobrazowania stanu i sporządzenia maksymalnie pełnego rejestru bibliograficznego czasopiśmiennictwa białoruskiego w Polsce lat międzywojennych. Publikacja ta zamykała niestety ostatni, trzynasty tom serii „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria”, który ukazał się w 1992 roku.

W świetle przytoczonych danych można skonstatować, iż historycznoliterackie badania białorusoznawcze dzięki omawianej serii wydawniczej nabrały zdecydowanego rozmachu oraz dał się wyraźnie zauważyć ich kompleksowy, interdyscyplinarny charakter, został pogłębiony i poszerzony obszar penetracji badawczych, jak również zwiększyła się

wydatnie liczb publikacji w wymienionym zakresie, a także nastąpił wyraźny wzrost ich poziomu naukowego i warsztatowego. Na te i inne walory serii „Studia Polono-Slavica-Orientalia. Acta Litteraria”, znanej i wysoko cenionej w krajowych ośrodkach naukowych oraz za granicą, niejednokrotnie zwracał uwagę znany sławista i kulturolog prof. Ryszard Łużny, krytycznie oceniając fakt likwidacji periodyku na skutek restrukturyzacji pionu literaturoznawczego w Instytucie Słowianoznawstwa PAN, przemianowanego na Instytut Sławistyki.⁶ Dlatego też dobrze się stało, iż dzięki Instytutowi Słowiańszczyzny Wschodniej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Olsztynie powstała nowa seria wydawnicza „Acta Polono-Ruthenica” pokrewna serii warszawskiej nie tylko w nazwie, ale i w profilu, której edycję zainaugurowano w roku 1996, a na jej łamach zaczęto kontynuować i upowszechniać także naukowe prace białorusko-tenistyczne.

---

⁶ Zob. R. Łużny, *O badaniach naukowych Instytutu Słowianoznawstwa PAN raz jeszcze i nieco inaczej*, „Nauka Polska”, T. 41, 1993, nr 2-3, s. 87-99; tenże, *Problemy relacji kulturowych polsko-wschodniosłowiańskich - dziś*, [w:] *Polsko-wschodniosłowiańskie powiązania kulturowe, literackie i językowe*. 1: Literatura i kultura, Olsztyn 1994, s. 9-26; tenże, *O zasadności powołania serii wydawniczej „Acta Polono-Ruthenica”*, „Acta Polono-Ruthenica I”, WSP, Olsztyn 1996, s. 7-13.